

معرفی کتاب: مفاتیح الحیاة

سجاد آقایی؛ طلبه سطح یک حوزه علمیه

اشاره:

«مفاتیح الحیات» کتابی با محوریت زندگی متدینانه و تمدن دین مدارا نه با استفاده از آیات و روایات است که در آن به بررسی سبک زندگی انسان موحد و متدین در مسیر زندگی دنیوی پرداخته است. این کتاب 776 صفحه ای محصول تلاش 5 ساله اندیشمندان و اعضای گروه فقه پژوهشگاه علوم وحیانی معارج زیر نظر علامه آیت الله جوادی آملی بوده که با بهره گیری و بررسی شش هزار روایت از معصومین(ع) و آیات قرآن کریم تألیف گردیده است. علامه جوادی آملی مرجع تقلید، فیلسوف، مفسر بزرگ قرآن و شاگرد بزرگانی چون علامه طباطبایی و علامه شعرانی است.

مفاتیح الحیات که به گفته برخی از بزرگان می توان آن را کامل کننده پیام مفاتیح الجنان دانست بر دارنده مطالبی نغز در مورد سبک زندگی مسلمان موحد، بایسته ها و شایسته های زندگی اوست.

حضرت آیت الله جوادی آملی در مقدمه این کتاب که مشتمل بر 15 اصل حاوی مبانی نظری مفاتیح الحیات می باشد به بیان مباحث جهان شناسی، معرفت شناسی، تکالیف الهی انسان و بایدها و نبایدهای زندگی انسان الهی می پردازند. ایشان در این مقدمه با بیان این مطلب که «تمدن هر جامعه در آینه تدین آن ظهور می کند» چگونگی زندگی دنیوی مبتنی بر معارف وحیانی را مرحله چهارم از سیر عرفانی انسان یعنی «سیر من الخلق الی الخلق بالحق» عنوان نموده و این ظهور را در ساحت مسائل روزمره اجتماعی و سیاسی در ترازوی تحلیل قرار می دهند. ایشان در ادامه با بیان ضرورت حق مداری و نگاه عدالت مدارا نه در پایه ریزی و بنیان گذاری یک تمدن متدینانه، زندگی الهی را شامل سه بخش «جهان دانی»، «جهان داری» و «جهان آرائی» عنوان نموده و این سه مرحله را مورد تبیین قرار می دهند. ایشان هم چنین بنیان گذاری و پایه ریزی تمدن و جامعه دین مدارا را متوقف بر سلامت و عدالت سه عنصر «قانون گذار»، «هیات حاکم» و «مردم» می دانند و با اشاره به اصل جهان شمولی دین مبین اسلام از حیث کلیت و دوام، اقتضاء برآورده شدن انتظار در این سه شأن را بررسی می نمایند. ایشان در اواخر این مقدمه پیام کتاب مفاتیح الحیات را این گونه بیان می کنند: «پیام کتاب مفاتیح الحیات تنها گشودن راه زندگی متمدنانه و متدینانه بشر نیست بلکه باز کردن راز مهر شده کیفیت زندگی هر چیزی است که از هستی سهمی دارد هر چند ظاهراً جامد و خاموش یا نامی بالنده بدون ادراک وهمی و خیالی باشد.» پس از این مقدمه نسب تا مفصل متن اصلی کتاب در پنج بخش اساسی به اضافه بخش خاتمه که تذکرات و اشاراتی در مورد سنن و آداب می باشد تدوین شده است. در بخش اول این کتاب که به مبحث تعامل انسان با خود اختصاص یافته است به دو جنبه درونی و بیرونی انسان پرداخته شده و مسایلی مانند تفکر، یادگیری، دانش اندوزی، کار و تلاش، حفظ سلامتی، بهداشت فردی، نظافت، نوع پوشش و تفریحات فرد برای زندگی بهتر در چارچوب زندگی انسان الهی از منظر آیات و روایات مورد بحث قرار می گیرد.

در فصل دوم مفاتیح الحیات که به تعامل انسان با هموعان اختصاص یافته سرفصل هایی چون خویشاوندان، هم کیشان، بیگانگان، مستضعفان، دشمنان و شهروندان به عنوان اصناف مختلف و اقشار گوناگون اجتماع انسانی مورد بررسی و بحث قرار گرفته است. تعامل مردم و نظام اسلامی، عنوان دیگری است که یک فصل از پنج فصل اصلی کتاب مفاتیح الحیات به خود اختصاص داده است. پرداختن به سرفصل هایی چون نظام اسلامی، نظام اجتماعی، شهرسازی، شهرداری و امور اقتصادی نشان از دیدگاه عمیق و متفاوت علامه جوادی آملی نسبت به کارکردهای دین و دایره در برگیری آن دارد.

چهارمین فصل از این کتاب نیز به مسئله تعامل انسان با حیوانات پرداخته و در سرفصل هایی چون نگهداری حیوانات و حقوق آن ها تدوین گردیده است.

آخرین فصل مفاتیح الحیات مسائل عمیق و نوین تعامل انسان با محیط زیست از دیدگاه روایات را مورد تدقیق قرار داده و آن را در شاخه های جزئی تر چون درختکاری، مراتع، فضای سبز، استفاده از منابع زیست محیطی و فعالیت های گردشگری بررسی می نماید.

در پایان این کتاب نیز بخشی با عنوان خاتمه به اشارات و تذکراتی در مورد آداب و رسوم و سنن پرداخته است. این بخش از کتاب حاوی مباحثی چون آئین نوروز، یلدا، چهارشنبه سوری و ... می باشد. هم چنین در این خاتمه مباحث دقیقی در مورد استخاره و تفال عنوان گردیده است. سبک این کتاب در ارائه مطالب چیزی شبیه به سبکی است که شیخ صدوق در «ثواب العمال و عقاب الاعمال» و هم چنین مجلسی در «حلیه المتقین» به کار برده است؛ اما با نگاهی دقیق و محققانه می توان دریافت که این کتب از زاویه پرداخت احادیث بسیار متفاوت اند. چرا که مفاتیح الحیات بر خلاف کتب مذکور که حاصل تلاش های یک محدث بوده اند با نگاهی فقهی و مجتهدانه به موشکافی روایات پرداخته و علاوه بر نقل احادیث به بررسی درو نمایه آن ها مبادرت ورزیده است. نگاه زمان شناسانه، سازگار و قابل تطبیق با وضعیت حال حاضر جهان دیگر شاخصه مهمی است که این کتاب را از دیگر کتب متمایز می سازد.

مفاتیح الحیات را می توان به صراحت شناسنامه اسلام اجتماعی دانست چرا که نگاه علامه جوادی آملی در تدوین این کتاب نشانگر نفوذ قوانین و دستورات اسلام در تمامی شئون زندگی دنیوی است. این نگاه کاملاً در برابر نگاه سکولار به دین قرار می گیرد و نشانگر مرحله چهارم سیر عرفانی که سیر «من الخلق الی الخلق بالحق» است می باشد.

این کتاب که در قطع وزیری توسط مرکز نشر اسراء به چاپ رسیده است چهاردهم اردیبهشت 1391 و با حضور جمعی از فضلا و

سخنرانی آیت الله استادی در بیست و پنجمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران رونمایی شد. شایان ذکر است که مفاتیح الحیات تاکنون 92 نوبت با تیراژ 5 هزار نسخه تجدید چاپ گردیده و با قیمت 145 هزار ریال به فروش می رسد. علاقه مندان به این کتاب گران سنگ می توانند با مراجعه به فروشگاه های معتبر کتاب و هم چنین مراجعه به سایت مرکز نشر اسرا به نشانی www.nashr.esra.ir این کتاب را تهیه نمایند.